

PORTRÉTY HUGO KESZLERA A ZDEŇKA KALENDY, PRŮKOPNÍKŮ OBORU

Kdo byl Hugo Keszler

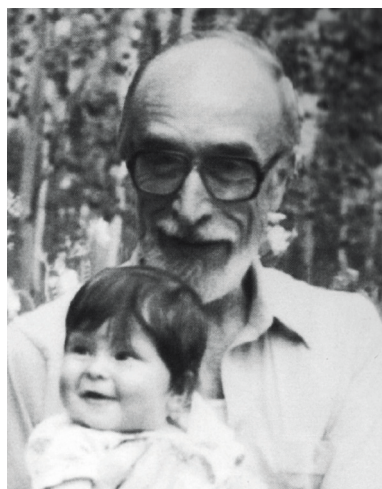
(20. 5. 1916 Československo – 19. 8. 1994 USA)

Profesor Hugo Keszler byl mezinárodně známý anesteziolog a vědec. Jeho výzkumná činnost se týkala edému mozku, kardiopulmonální resuscitace, hemoragického šoku a – spolu s Miroslavem Klainem – vysokofrekvenční ventilace. Jeho pionýrská činnost v oboru anesteziologie a resuscitace byla oceněna v r. 1950 a 1960 medailí za zásluhy o rozvoj, v r. 1990 získal nejvyšší ocenění University v Pittsburghu.

Během 2. světové války se naučil ve Švédsku podávat anestezii, které se dále věnoval po návratu do Československa.

Prvním místem jeho působení se stala nemocnice Na Bulovce, ale hlavním místem jeho působení byl nově založený pražský Ústav klinické a experimentální chirurgie (ÚKECH, dnešní IKEM), kde se stal vedoucím anesteziologem. Spolu s Ladislavem Démantem byl autor narkotizačního přístroje DK (Démant-Keszler). Díky postavení IKEMu se mohl osobně zúčastnit založení světové anesteziologické organizace ve Scheveningenu a 1. světového resuscitačního kongresu pořádaného ve Stavangeru A. S. Laerdalem. Zde byly poprvé stanoveny celosvětově doporučené zásady resuscitace i v terénu a zde se blíže seznámil s Peterem Safarem. Jeho hlavní zásluha spočívá v tom, že na popud Bořivoje Dvořáčka, který se vrátil ze stáže v Kodani, spolu s dalším anesteziologem z ÚKECH, Efimem Racenbergerem, založil první resuscitační jednotku nejen v Československu, ale v celém tzv. východním bloku.

Anesteziologická skupina ÚKECH se dlouhodobě zabývala problematikou resuscitace a úzce spolupracovala s Peterem Safarem. V r. 1961 H. Keszler napsal první učebnici resuscitace u nás. O myšlence vytvořit jednotku centrální

resuscitační péče podle skandinávského modelu, kde by byli soustředěni všichni pacienti vyžadující trvalou umělou plicní ventilaci a intenzivní péči, místo jejich decentralizovaného umísťování v zařízeních, která k tomu nebyla vybavena ani přístrojově, ani personálně, se začalo uvažovat od r. 1959. Díky zvláštnímu postavení ÚKECH se skupině kolem H. Keszlera podařilo ideu realizovat v adaptovaných prostorách v Nemocnici Na Františku a jednotku otevřít 15. 2. 1965. Předpokládaná kapacita byla 14 lůžek, jednotka již tehdy měla rádiové spojení

se zdravotnickou záchrannou službou a sloužila nejen pacientům z Prahy, ale z celých Čech a Moravy. Jednotku tvořil jeden velký sál, který mohl být rozdělen přenosnými přepážkami. Ačkoliv v něm pracovali anesteziologové, žádný z nich se neúčastnil podávání anestezii, ale pracoval pouze u lůžka. Probíhalo zde i postgraduální vzdělávání lékařů.

Dr. Keszler emigroval v r. 1969 přes Kanadu do Pittsburghu, kde pokračoval ve své práci. Byl jmenován čestným profesorem anesteziologie a resuscitační péče (Anesthesiology and Critical Care Medicine) na University of Pittsburgh Medical Centre. Za svého amerického pobytu nezapomněl na ČSR, organizoval sbírky mezi českými anesteziology na západě k nákupu odborné literatury, kterou pak zasílal do původní vlasti. Tragicky zemřel na následky dopravní nehody ve věku 78 let.

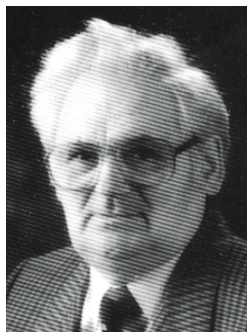
Doc. MUDr. Jiří Málek, CSc.

KAR FNKV, Praha 10
e-mail: malekj@fnkv.cz

Kdo byl prof. Zdeněk Kalenda

(25. 5. 1927 Československo – 25. 6. 2010 Nizozemsko)

Profesor Zdeněk Kalenda se významně zapsal do historie československé anesteziologie především výzkumem umělé plicní ventilace a spoluprací s přerovskou Meoptou na vývoji anesteziologické techniky. Po emigraci se věnoval hlavně výzkumu kapnometrie a kapnografie u nejrůznějších kritických stavů. Napsal řadu učebnic v holandštině i angličtině. Například již v r. 1978 publikoval v časopise *Resuscitation* článek o významu kapnometrie při hodnocení účinnosti zevní srdeční masáže.

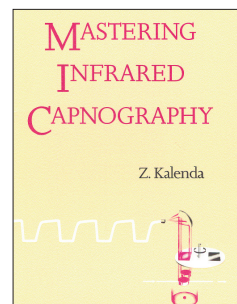

Zdeněk Kalenda absolvoval lékařskou fakultu v Olomouci v r. 1952. Stal se nejprve chirurgem, ale jeho zájem o nemocné v kritickém stavu i o nové metody v anesteziologii ho vedly k tomu, že v r. 1960 dosáhl specializace v tehdy nástavbovém oboru anesteziologie a začal se své odbornosti plně věnovat. Po dvouleté přestávce, kdy pracoval jako praktický lékař v africké Guineji, byl v r. 1963 jmenován ústavním anesteziologem v Přerově a se změnou postavení anesteziologie se stal o 2 roky později primářem anesteziologického oddělení. Výzkumu se věnoval od samého počátku. Ve spolupráci s Meoptou navrhl ventilátor pro anesteziologický přístroj, který vznikl ve funkčním prototypu, ale jeho výrobu se za tehdejších podmínek nepodařilo prosadit. Kolem r. 1965 začal jako jeden z prvních československých anesteziologů budovat lůžkovou část ARO, kterou se mu podařilo otevřít v r. 1967.

Resuscitační stanice v Přerově měla čtyři lůžka. Jako kuriozitu je možné uvést, že v nemocnici vybavil dospávací pokoj centrálním kontrolním stolem, který Meopta vybavila spojovacími hadičkami v podlaze, takže sestra mohla i měřit krevní tlak na jednotlivých postelích.

V roce 1969 Z. Kalenda emigroval do Nizozemska, kde na univerzitním pracovišti prof. Smalhouta v Utrechtu vedl anesteziologický úsek kliniky neurochirurgie, a protože poblíž Utrechtu vyráběli kapnometry, pokračoval s prof. Smalhoutem i ve výzkumu se zaměřením na kapnometrii. Je spolu s ním celosvětově uznáván jako jeden ze zakladatelů využití kapnometrie za nejrůznějších klinických stavů, jeho *Atlas of Capnography*, který vydal s B. Smalhoutem v r. 1975 a *Mastering Infrared Capnography* z r. 1989, jsou stále citovány jako základní kameny kapnografie.

Profesor Kalenda nikdy na svoji původní vlast nezapomněl a podporoval rozvoj české anesteziologie. Po r. 1989 opakovaně navštívil Českou republiku a přednášel na téma kapnografie v Nemocnici na Homolce. Zemřel v Apeldoornu v Nizozemsku.

Doc. MUDr. Jiří Málek, CSc.

KAR FNKV, Praha 10
e-mail: malekj@fnkv.cz